

Aan de gemeenteraad

Op 30 juni 2023 stelde D66 ons schriftelijke vragen over de aanpak bijstandsfraude.

Inleidend wordt gesteld:

Bijstandsfraude moet -zoals elke fraude- worden opgespoord en aangepakt. Echter weten we dat het proactief opsporen van fraude ook tot ernstige problemen heeft geleid. Met het artikel 'Aanval geopend op bijstandsfraudeurs' gepubliceerd in de Telegraaf op 15 juni in het achterhoofd, heeft onze fractie daarom de volgende vragen:

Vraag 1:

Welke soorten fraudeopsporing worden er uitgevoerd door onze gemeente?

Antwoord:

Wij hebben twee vormen van fraudeopsporing:

1. Fraudeonderzoeken naar aanleiding van een melding over een persoon. Deze meldingen worden vooral gedaan door inwoners of medewerkers zoals inkomensconsulenten of werkcoaches.
2. Bestandskoppelingen op basis van gegevensdeling met derden, zoals het Inlichtingenbureau. Dit is een gegevensknooppunt dat gemeenten verbindt met andere overheidsinstellingen. Een voorbeeld zijn overzichten met personen die een inkomen hebben verdiend uit bijvoorbeeld arbeid of een ander soort uitkering en ook een volledige bijstandsuitkering hebben.

Een heronderzoek zien wij nadrukkelijk niet als een fraudeonderzoek. Van een bijstandsgerechtigde die voor een heronderzoek wordt uitgenodigd, is geen signaal bekend dat er iets niet zou kloppen of dat er mogelijk fraude is. Een heronderzoek is een algemene check of de uitkering nog aansluit bij de situatie van de bijstandsgerechtigde.

Vraag 2:

Zijn doelstellingen als 'een pakkans van 100%' geen reden tot zorgen, met het toeslagen schandaal als meest recentelijke voorbeeld? Zo nee, waarom niet?

Antwoord:

De 100% pakkans betekent dat de door de professional gesignaleerde situaties ook onderzocht worden. Door het bij elkaar leggen van signalen is gericht werk mogelijk. Daarnaast helpt het dat er meer capaciteit op zit.

Een fraudeonderzoek wordt gedaan op basis van gedegen signalen. Gedurende het onderzoek wordt aan waarheidsvinding gedaan, waarbij belastende en ontlastende feiten worden vastgesteld. De rechtspositie van de Rotterdammer blijft centraal staan. Mensen worden niet onterecht van fraude beschuldigd, waarmee voorbeelden zoals de toeslagenaffaire worden voorkomen.

Vraag 3:

Staat het totale aantal fte dat bijstandsfraude opspoort en het aantal extra toegevoegde fte in verhouding tot andere fraudeopsporingen? Kunt u dit verder toelichten aan de hand van de beschikbare budgetten en cijfers?

Antwoord:

Deze vraag is moeilijk te beantwoorden, omdat wij niet beschikken over gegevens over de inzet van capaciteit en middelen van andere instanties die aan fraudeopsporing doen. Daarnaast verschilt de context ook, betreft het een ander rechtsgebied dan bij bijvoorbeeld de politie. Het college heeft in het coalitieakkoord € 400.000 euro extra ter beschikking gesteld voor sociaal rechercheurs om echte bijstandsfraude aan te pakken. De kosten voor het uitvoeren van de fraudeonderzoeken bedragen circa € 2,6 miljoen per jaar. Dit is iets meer dan 1% van het totale budget van W&I (exclusief het BUIG budget). In 2022 zijn er 279 fraudeonderzoeken afgerond. Voor 2023 is de ambitie op 700 fraudeonderzoeken gesteld. Tot en met juni zijn er 352 fraudeonderzoeken afgerond. De doelstelling van 700 fraudeonderzoeken is haalbaar, waarmee het resultaat in een jaar meer dan verdubbeld wordt. Dit betekent meer onderzoeken naar mogelijke fraude. Dit heeft niet alleen als resultaat dat wij mogelijk meer onrechtmatigheden opsporen, maar het heeft ook een gevoelsmatig effect. Mensen weten dat fraude niet loont en dat het gezien wordt. Dit resultaat rechtvaardigt de investering.

Vraag 4:

Kunt u toelichten hoe een 'verdacht' dossier tot stand komt? Wanneer onregelmatigheden daadwerkelijke fouten blijken te zijn, lijkt er dus geen sprake van een fraudeaanpak. Hoe wordt hierin gespecificeerd?

Antwoord:

Of we een fraudeonderzoek starten is afhankelijk van het signaal, de bron en de aannemelijkheid van dat signaal. Aan een goed onderbouwde melding hangt een ander gewicht dan bij een anonieme telefonische melding over een weinig specifieke situatie.

Bij het verder handelen op een melding wordt onderscheid gemaakt tussen feiten en omstandigheden. Als iemand een fout maakt kan dit leiden tot de feitelijke constatering dat onrechtmatig bijstand is verstrekt. De omstandigheden waaronder die fout is ontstaan zijn leidend bij het bepalen of het gaat om een fout of van bewust misbruik. We hanteren daarbij als uitgangspunt verantwoord vertrouwen in onze inwoners. We bezien of de inwoner wist of had moeten weten dat hij een fout heeft gemaakt.

Daarbij komen vragen aan de orde zoals of de inwoner – ook gezien zijn persoonlijke omstandigheden – wist dat hij een verplichting niet nakwam, maar ook of de gemeente hem goed geïnformeerd heeft.

Vraag 5:

In hoeverre worden algoritmen ingezet bij bijstandsfraude en wat voor training en data liggen bij deze inzet ten grondslag?

Antwoord:

Voor fraudeonderzoeken worden geen algoritmen ingezet.

Voor het uitvoeren van heronderzoeken is tot 2021 een risico-inschattingsmodel gebruikt. In de brief Afdoeningsvoorstel toezegging pauzeren ontwikkeling risico-inschattingsmodel (23bb004551) bent u geïnformeerd over het besluit om de ontwikkeling van het nieuwe risico-inschattingsmodel te pauzeren.

Burgemeester en wethouders van Rotterdam,

De secretaris,

V.J.M. Roozen

De burgemeester,

A. Aboutaleb